

สรุปและข้อเสนอแนะ

อาจกล่าวได้ว่าปัจจุบันนี้ การเลือกตั้งคือปฏิมากรรมทางการเมืองของมหาชน เป็นปรกติวิสัยที่เห็นได้อย่างเด่นชัดที่สุดอย่างหนึ่ง ความสำคัญของการเลือกตั้งนั้นเป็นสิ่งที่ระบอบการปกครองที่เรียกตนเองว่า "ประชาธิปไตย" ทุกรูปแบบยอมรับเหมือนกันหมดไม่ว่าโดยเนื้อแท้แล้วระบอบการปกครองดังกล่าวจะมีความแตกต่างกันอย่างมากมายก็ตาม ผู้ปกครองสมัยใหม่พยายามจะเชื่อมโยงอำนาจทางการเมืองของตนเข้ากับกระบวนการเลือกตั้งเสมอ ความสำคัญของการเลือกตั้งไม่อาจเป็นเพียงให้ความชอบธรรมแก่รูปการปกครองหรือแก่ตัวผู้ปกครอง การเลือกตั้งไม่ได้แค่เป็นกระบวนการที่ประชาชนมีส่วนร่วมเท่านั้น หรือการควบคุมให้ตัวแทนของประชาชนให้ขึ้นอยู่กับประชาชน หรือเป็นการสืบทอดอำนาจของผู้มีตำแหน่งทางการเมืองโดยวิธีการสันติเท่านั้น แต่หากการเลือกตั้งยังเป็นการสื่อสารติดต่อกันระหว่างผู้ปกครองกับผู้ใต้ปกครอง เป็นกระบวนการทางการเมืองที่สำคัญเป็นโอกาสที่ให้องค์กรทางการเมืองต่าง ๆ เข้ามาสัมผัสและปลุกเร้าประชาชนให้ไปใช้สิทธิที่จะเลือกทางออกให้กับสังคม¹ สำหรับประเทศที่มีการปกครองแบบประชาธิปไตยโดยทางผู้แทน (representative democracy) ถือว่าการเลือกตั้งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ทั้งที่ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยผู้แทนนั้น การเลือกตั้งเป็นกระบวนการทางการเมืองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองโดยการออกเสียงเลือกผู้แทนเข้าทำหน้าที่การปกครองหรือการใช้อำนาจอธิปไตยแทนพวกเขา² การเป็นผู้แทนโดยการเลือกสรรจากประชาชนนั้นจึงเป็นสิ่งที่มีความหมายและมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับบุคคลหรือพรรคการเมืองที่จะแสวงหาอำนาจทางการเมือง โดยที่ประชาชน โดยทั่วไปให้การยอมรับ ดังนั้นเมื่อมีการเลือกตั้งในแต่ละครั้ง จะเห็นว่าจะมีผู้สมัครลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นตัวแทนของประชาชนเป็นจำนวนมากยังมีการเลือกตั้งบ่อยเท่าใดจำนวนผู้สมัครก็เพิ่มเท่านั้น ดังนั้นจึง

¹ สมบัติ จันทรวงศ์, การเมืองเรื่องการเลือกตั้งศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2529, หน้า 1.

² กมล ทองธรรมชาติ, สมบูรณ์ สุขสำราญ และปรีชา หงษ์ไกรเลิศ, การเลือกตั้งพรรคการเมืองและเสถียรภาพของรัฐบาล, หน้า 97.

ทำให้ผู้สมัครแต่ละคนจะต้องหาวิธีการหาเสียงเพื่อขอความสนับสนุนจากประชาชน และให้ประชาชนเลือกตนเองเป็นสำคัญ ซึ่งการเลือกตั้งในปัจจุบันจะพบว่าจะมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น มีประชาชนเข้าร่วมมากขึ้นและที่สำคัญมีการใช้จ่ายเงินกันอย่างมากมาย มีการใช้เทคนิคและกลยุทธ์ในการหาเสียงที่สลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้นตามลำดับ และวิธีการหนึ่งที่ผู้สมัครนิยมใช้กันมากคือการใช้บุคคลเป็นหัวคะแนนในการช่วยเหลือตนในการหาเสียงเพื่อขอความสนับสนุนจากประชาชน ซึ่งนับวันการใช้หัวคะแนนจะได้รับความนิยมกันอย่างมากมาย จนสร้างความสำคัญให้กับหัวคะแนนที่สามารถมีอิทธิพลต่อการได้รับการเลือกตั้งหรือไม่ได้ของผู้สมัคร จากความสำคัญของหัวคะแนนนี้เอง จึงทำให้เกิดการสร้างและวางเครือข่ายของหัวคะแนนในการหาเสียงเลือกตั้ง โดยเครือข่ายดังกล่าวได้ขยายออกไปมากทุกขณะตามความถี่ของการเลือกตั้ง จนอาจจะกล่าวได้ว่า "ในปัจจุบันตัวแทนราษฎรส่วนหนึ่งหาใช้ตัวแทนของราษฎรไม่แต่จะเป็นตัวแทนของกลุ่มหัวคะแนนนั่นเอง ดังนั้นไม่ว่าผู้สมัครรายใดจะรณรงค์หาเสียงด้วยวิธีการใดก็ตาม ก็จะต้องผ่านเครือข่ายของหัวคะแนน ดังนั้นการใช้หัวคะแนนจึงเป็นวิธีการหาเสียงที่อยู่คู่บ้านคู่เมืองไปและคู่ลูกคู่หลานการเมืองมานานยอมรับว่าหัวคะแนนกับการเลือกตั้งคงเป็นคู่แฝดที่แยกออกจากกันได้ยากสำหรับสังคมไทยเรา"³ จากบทบาทและความสำคัญอันส่งผลกระทบต่อ การเลือกตั้งของไทยเรา จึงทำให้ผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยถึงที่มาของหัวคะแนน ความสัมพันธ์ของหัวคะแนนที่มีต่อผู้สมัครรับเลือกตั้งและตลอดจนวิธีการที่หัวคะแนนใช้ในการหาเสียงกับประชาชน ผลจากการศึกษาวิจัย พอจะสรุปได้ดังต่อไปนี้

ความเป็นมาหรือที่มาของ "หัวคะแนน"

จากสมมุติฐานข้อที่ 1 ที่ว่า "การที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งไม่สามารถเข้าถึงประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งได้โดยตรง จึงต้องติดต่อสื่อสารผ่านผู้นำชุมชน เพื่อเป็นตัวกลางระหว่างผู้สมัครรับเลือกตั้งกับประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง การใช้ผู้นำชุมชนเป็นตัวกลางของการติดต่อสื่อสารในการเลือกตั้งจึงเป็นที่มาของ "หัวคะแนน" จากการศึกษาผู้สมัครรับเลือกตั้งพบว่าวิธีการที่ผู้สมัครใช้และคิดว่าได้ผลมากที่สุด คือ วิธีการติดต่อสื่อสารโดยตรงกับประชาชนหรือวิธีที่เรียกว่า "เคาะประตูบ้าน" ซึ่งเป็นวิธีที่ผู้สมัครจะได้คลุกคลี

³ "การเมืองเรื่องการเลือกตั้ง 2475 - 2531", บทโทรทัศน์เสนอทางโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7, 20 มิถุนายน 2531.

เยี่ยมเยียนพบปะพูดคุยกับประชาชน และสามารถกระจายข่าวสารของตนไปสู่ประชาชนได้โดยตรง แต่วิธีการดังกล่าวผู้สมัครไม่สามารถกระทำได้อย่างทั่วถึงทั้งเขตเลือกตั้ง ซึ่งผู้สมัครส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าเกิดจากสาเหตุที่สำคัญ 3 ประการ ดังนี้

ประการแรก ระยะเวลาหาเสียงน้อย จากการศึกษาพบว่าจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2521 ได้กำหนดระยะเวลาในการเลือกตั้งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ ลักษณะแรกให้เลือกตั้งภายใน 60 วันหลังจากสภาผู้แทนหมดยุคคือหมดวาระ 4 ปี ลักษณะที่สองให้เลือกตั้งภายใน 90 วันภายหลังการยุบสภา และลักษณะที่สามให้เลือกตั้งภายใน 90 วันภายหลังการสิ้นสุดสมาชิกภาพนอกจากการสิ้นสุดตามสองลักษณะแรก

ประการที่สอง ต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก ผู้สมัครส่วนใหญ่เห็นว่าวิธีการดังกล่าวจะต้องเสียเงินเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทางพบปะประชาชนให้ทั่วทั้งเขตเลือกตั้งเป็นจำนวนมาก ซึ่งผู้สมัครที่มีเงินน้อยย่อมหาไม่ได้

ประการที่สาม การแบ่งเขตเลือกตั้ง จากการศึกษาพบว่าการแบ่งเขตเลือกตั้งแบ่งตามจำนวนสมาชิกสภาผู้แทน และสมาชิกสภาผู้แทนมาจากจำนวนประชากรดังนั้นการแบ่งเขตพื้นที่จึงไม่เท่ากัน เมื่อพิจารณาพื้นที่และจำนวนประชากรบางเขตที่มีพื้นที่กว้างใหญ่ บางเขตเลือกตั้งที่พื้นที่ขนาดเล็กแต่มีประชากรใกล้เคียงกัน

จากเหตุผลทั้ง 3 ประการทำให้ผู้สมัครไม่สามารถกระจายข่าวสารของผู้สมัครไปสู่ประชาชนได้โดยตรงอย่างทั่วถึง จึงต้องอาศัยบุคคลอื่นเข้ามาช่วยในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ข่าวสารที่ไปสู่ประชาชนให้ได้มากที่สุด บุคคลที่เข้ามาช่วยในการส่งข่าวสารดังกล่าวก็คือหัวหน้าคะแนนนั่นเอง ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานทุกประการ อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงตัวบุคคลที่จะมาเป็นหัวหน้าคะแนน จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบประเด็นที่สำคัญเกี่ยวกับหัวหน้าคะแนน 3 ประเด็นด้วยกัน ดังนี้

1. **คุณสมบัติหัวหน้าคะแนนที่ดี** การที่ผู้สมัครจะเลือกบุคคลใดเป็นหัวหน้าคะแนนเพื่อช่วยในการหาเสียง จะต้องพิจารณาและต้องคำนึงถึงคุณสมบัติหัวหน้าคะแนนที่ดี จากการศึกษาพบว่าหัวหน้าคะแนนที่ดีจะต้องมีคุณสมบัติสำคัญ 2 ประการด้วยกัน คือ ประการแรก จะต้องเป็นผู้ที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองที่ตรงกันและจะต้องไม่แสวงหาผลประโยชน์ตอบแทน ประการที่สอง หัวหน้าคะแนนจะต้องเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติประกอบด้วย 1) ความมีชื่อเสียง 2) ตำแหน่งหน้าที่

3) ความเชื่อถือได้ 4) ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม 5) มนุษย์สัมพันธ์ และ 6) ความสามารถในการพูด จากคุณสมบัติดังกล่าวจะทำให้ข่าวสารที่หวัคแฉงส่งออกไปสู่ประชาชนมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น เพราะประชาชนผู้รับข่าวสารจะพิจารณาถึงคุณสมบัติของหวัคแฉงอีกด้วย กล่าวคือ ถ้าหวัคแฉงมีคุณสมบัติที่ดีครบถ้วนสมบูรณ์ มีสถานภาพค่อนข้างสูงในชุมชน จะทำให้ข่าวสารที่หวัคแฉงส่งไปมีน้ำหนักมากยิ่งขึ้นตามลำดับ แต่ในทางกลับกัน ถ้าคุณสมบัติของหวัคแฉงไม่ดี หรือมีสถานภาพที่ไม่มั่นคงเพียงพอ ก็จะทำให้ข่าวสารที่ส่งออกไปลดความน่าเชื่อถือลงเช่นกัน

2. ประเภทของหวัคแฉง ผู้วิจัยได้แบ่งประเภทหวัคแฉงโดยอาศัยอำนาจอิทธิพลของหวัคแฉงในการหาเสียงเป็นเครื่องวัดว่าอยู่ในประเภทใด โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือหวัคแฉงระดับหมู่บ้าน หวัคแฉงระดับตำบล และหวัคแฉงระดับอำเภอ ผลจากการศึกษาพบว่าหวัคแฉงระดับหมู่บ้านมีจำนวนมากที่สุด และเป็นหวัคแฉงที่มีความใกล้ชิดประชาชนมากที่สุดอีกด้วย ซึ่งหวัคแฉงดังกล่าว จะเป็นผู้ที่เข้าร่วมในการส่งข่าวสารและกระจายข่าวสารออกไปสู่ประชาชนได้มากที่สุด ทำให้ข่าวสารที่ส่งออกไปมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดผลที่ทำให้ประชาชนลงคะแนนเสียงเลือกผู้สมัครที่คนให้การสนับสนุน

3. ลักษณะของหวัคแฉง จากการศึกษาวิจัยพบว่าหวัคแฉงส่วนใหญ่แล้วจะเป็นเพศชาย อายุ และการศึกษาโดยเฉลี่ยแล้วอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน ในด้านอาชีพ ส่วนใหญ่แล้วเป็นกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นผู้นำในชุมชนนั้น ส่วนรายได้ของหวัคแฉงพบว่า หวัคแฉงระดับอำเภอเป็นผู้มีรายได้ค่อนข้างสูงที่สุด รองลงมาเป็นหวัคแฉงระดับตำบล และหวัคแฉงระดับหมู่บ้านตามลำดับ จากลักษณะดังกล่าวพอสรุปได้ว่า หวัคแฉงที่มีรายได้สูงมีฐานะทางเศรษฐกิจมั่นคง จะมีอำนาจบารมีและอิทธิพลในการหาเสียงเพื่อสนับสนุนผู้สมัครได้มากกว่าหวัคแฉงที่มีรายได้และฐานะทางเศรษฐกิจต่ำกว่า แสดงให้เห็นว่ารายได้ฐานะทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยหนึ่งในการที่จะสร้างความเชื่อถือต่อข่าวสารที่หวัคแฉงส่งไปยังประชาชน จนเกิดมีอำนาจบารมีและอิทธิพลต่อการหาเสียงของหวัคแฉง จากลักษณะของหวัคแฉงที่กล่าวมาแล้วนี้ พบว่ามีความสอดคล้องกับผลการศึกษาถึงคุณลักษณะหวัคแฉงที่ดีในการช่วยหาเสียงให้กับผู้สมัคร ซึ่งทำให้ข่าวสารที่ส่งออกไปมีผลให้ประชาชนเกิดความเชื่อถือต่อข่าวสารนั้น จึงเป็นการยืนยันอีกครั้งหนึ่งว่า คุณสมบัติและลักษณะของหวัคแฉงที่ดีนั้นจะมีผลต่อความเชื่อถือในข่าวสารที่ส่งไปว่าประชาชนผู้รับสารจะเชื่อถือต่อข่าวสารนั้นมากน้อยเพียงใด ก็ต้องพิจารณาถึงคุณสมบัติและลักษณะของหวัคแฉงอีกด้วยเป็นสำคัญ

ความสัมพันธ์ระหว่างหัวคะแนนกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง

จากสมมุติฐานข้อที่ 2 ที่ว่า "หัวคะแนนกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง มีความสัมพันธ์ในลักษณะเป็นผู้อุปถัมภ์และผู้ใต้อุปถัมภ์ต่อกัน กล่าวคือ ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ให้การอุปถัมภ์ช่วยเหลือเกื้อกูลแก่หัวคะแนน ตลอดระยะเวลาทั้งก่อนและภายหลังการเลือกตั้งผ่านพ้นไปแล้ว ส่วนหัวคะแนนจะช่วยเหลือในการหาคะแนนเสียงจากประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง เพื่อเป็นการตอบแทนซึ่งกันและกัน" โดยผู้วิจัยได้ทำการทดสอบสมมุติฐาน โดยวิธีการออกแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ผู้สมัครรับเลือกตั้งและหัวคะแนน และพิจารณาจากลักษณะโครงสร้างสังคมไทยและลักษณะความสัมพันธ์ส่วนตัวของคนไทย ซึ่งจากการศึกษาพบว่า จากความเชื่อพื้นฐานของไทยทำให้โครงสร้างสังคมไทยจึงมีลักษณะของการช่วยเหลือเกื้อกูลการยอมรับความไม่เท่าเทียมกัน การพึ่งพาและแลกเปลี่ยนในเชิงที่ไม่เท่ากันซึ่งเรียกว่าเป็นลักษณะแบบอุปถัมภ์และเมื่อพิจารณาลักษณะสัมพันธ์ส่วนตัวของคนไทย จะพบว่าจากการพบปะอย่างสม่ำเสมอก่อให้เกิดความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด และก่อให้เกิดความไว้วางใจต่อกัน จากนั้นจะเกิดความช่วยเหลือและพึ่งพาอาศัยต่อกัน ซึ่งอยู่บนหลักการแลกเปลี่ยนที่ไม่เท่าเทียมกัน ลักษณะดังกล่าวเรียกว่าความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ทั้งโครงสร้างของสังคมไทยและความสัมพันธ์ส่วนตัวของคนไทยที่มีลักษณะแบบอุปถัมภ์ต่อการสร้างความสัมพันธ์ จากการศึกษาพบว่าความสัมพันธ์ส่วนตัวของคนไทยและโครงสร้างสังคมไทยมีส่วนในการกำหนดลักษณะความสัมพันธ์ของหัวคะแนนกับผู้สมัครเลือกตั้งและเมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างหัวคะแนนกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่แล้วมีความสัมพันธ์กันในลักษณะของผู้อุปถัมภ์ - ผู้ใต้อุปถัมภ์ที่มีความสนิทสนมรู้จักคุ้นเคยกันเป็นอย่างดีเป็นส่วนใหญ่ และเมื่อพิจารณาถึงสายสัมพันธ์ระหว่างหัวคะแนนกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่แล้วหัวคะแนนที่มีความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์-ผู้ใต้อุปถัมภ์ต่อกันจะมีสายสัมพันธ์รู้จักคุ้นเคยกันเป็นการส่วนตัวซึ่งเป็นลักษณะแนวตั้ง แต่มีบางส่วนที่ไม่คุ้นเคยต่อกันแต่มีความสัมพันธ์โดยผ่านบุคคลอื่นอีกทีหนึ่ง จากการศึกษามาแล้วทั้งหมดจะพบว่าลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างหัวคะแนนกับผู้สมัครรับเลือกตั้งมีลักษณะเป็นผู้อุปถัมภ์ - ผู้ใต้อุปถัมภ์ต่อกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ให้ไว้ทุกประการ

จากที่ได้ศึกษาถึงลักษณะความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ - ผู้ใต้อุปถัมภ์ของหัวคะแนนกับผู้สมัครที่มีความสัมพันธ์ต่อกันในลักษณะความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ - ผู้ใต้อุปถัมภ์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้นำมาจัดประเภทของความสัมพันธ์โดยอาศัยหลักธรรมเรื่อง สังคหวัตถุ 4 ซึ่ง

เป็นธรรมชาติที่ใช้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวและสร้างความสัมพันธ์ของบุคคล โดยแบ่งออกเป็น 4 ประเภทด้วยกัน คือ

ประเภทที่ 1 ทาน หมายถึงความสัมพันธ์ที่ห้วคະແນນกับคู่สมรรออาศัยการแจกเงิน การให้ของ เป็นเครื่องมือในการสร้างความสัมพันธ์

ประเภทที่ 2 ปิยวาจา หมายถึง ความสัมพันธ์ที่ห้วคະແນນกับคู่สมรรอใช้การพูดจา ด้วยถ้อยคำไพเราะอ่อนหวานเป็นเครื่องมือ

ประเภทที่ 3 อัจฉริยา หมายถึง ความสัมพันธ์ที่ห้วคະແນນกับคู่สมรรออาศัยการช่วยเหลือกัน การสร้างสาธารณะประโยชน์แก่ผู้อื่นและต่อชุมชนเป็นเครื่องมือ

ประเภทที่ 4 สมานัตตา หมายถึง ความสัมพันธ์ที่ห้วคະແນນกับคู่สมรรออาศัยการประพฤติปฏิบัติตัวอย่าง เสมอต้นเสมอปลาย

จากการเอาลักษณะทั้ง 4 มาจัดประเภทของความสัมพันธ์ จากการศึกษาค้นคว้า ความสัมพันธ์ระหว่างห้วคະແນນกับคู่สมรรอรับเลือกตั้ง ส่วนใหญ่แล้วจะมีลักษณะของปิยวาจา มากที่สุดรองลงมาเป็นสมานัตตาและอัจฉริยามากน้อยตามลำดับ ซึ่งหมายถึงความสัมพันธ์ ระหว่างห้วคະແນນกับคู่สมรรอรับเลือกตั้ง จะมีลักษณะผสมผสานกันระหว่างการพูดจาด้วยถ้อย คำไพเราะอ่อนหวานมีการปฏิบัติตัวอย่าง เสมอต้นเสมอปลายต่อกันและร่วมกันสร้างสาธารณะ ประโยชน์ให้ต่อกัน ต่อชุมชนและบุคคลอื่น ๆ สำหรับความสัมพันธ์ลักษณะ "ทาน" ซึ่งหมายถึง ความสัมพันธ์ที่อาศัยการให้เงินหรือการแจกเงิน แจกสิ่งของ ปรากฏว่าจากการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างห้วคະແນນกับคู่สมรรอรับเลือกตั้ง ส่วนใหญ่แล้วไม่มีลักษณะดังกล่าวแต่ อย่างใด

วิธีการที่ห้วคະແນนใช้ในการหาเสียง

จากสมมุติฐานข้อที่ 3 ที่ว่า "ห้วคະແນนใช้ความเป็นผู้นำทางความคิดเห็นและ ใช้การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กับประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง เพื่อให้ห้วคະແນนเสียง เลือกคู่สมรรอรับเลือกตั้งที่ตนให้การสนับสนุน" ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการทดสอบสมมุติฐาน โดยใช้ แบบสอบถามห้วคະແນนเพื่อวัดความเป็นผู้นำทางความคิดเห็นของห้วคະແນน และหาวิธีการ

อื่น ๆ ที่หวัคคะแนนใช้ จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่แล้วหวัคคะแนนมีความเป็นผู้นำทางความคิดเห็นและใช้ความเป็นผู้นำทางความคิดเห็นในการหาเสียง เพื่อโน้มน้าวจิตใจให้ประชาชนมีความเห็นคล้อยตามและลงคะแนนเลือกผู้สมัครมีตนให้การสนับสนุน สำหรับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ตอบแทนต่อกันนั้น จากการศึกษาพบว่าหวัคคะแนนจะให้กับประชาชนในลักษณะการสร้างสาธารณะประโยชน์มากที่สุด รองลงมาคือการเลี้ยงอาหารและเครื่องดื่ม สำหรับการแจกเงินหรือการซื้อเสียงหวัคคะแนนตอบว่าไม่มี แต่จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะมีบ้าง จากการศึกษาสัมภาษณ์หวัคคะแนนแบบลึกปรากฏว่าหวัคคะแนนส่วนหนึ่งยอมรับว่ามีการใช้เงินซื้อเสียงกันบ้างแต่เป็นส่วนน้อยมากเมื่อเทียบกับส่วนอื่น ๆ แล้ว ซึ่งตอนแรกหวัคคะแนนตอบว่าไม่มีการใช้เงินนั้น จากการศึกษาของผู้วิจัยพบว่าอาจเป็นเพราะถ้าหวัคคะแนนใช้เงินซื้อเสียงทำให้รู้สึกว่าเขาเองไม่มีอำนาจมีแต่อย่างใด และการแจกเงินเป็นสิ่งผิดกฎหมาย ประกอบกับหวัคคะแนนส่วนใหญ่เป็นกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีหน้าที่รักษาความสงบและร่วมการดำเนินการเลือกตั้ง จึงต้องวางตัวเป็นกลาง จากเหตุผลดังกล่าวทำให้หวัคคะแนนไม่กล้าตอบความจริง อย่างไรก็ตามการแจกเงินหรือการซื้อเสียงก็เริ่มมีการใช้กันบ้างแล้วในการเลือกตั้งและนับวันจะเพิ่มมากขึ้น จากที่กล่าวมาแล้วพอสรุปได้ว่าหวัคคะแนนจะใช้ความเป็นผู้นำทางความคิดและการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ให้กับประชาชน เพื่อให้ประชาชนลงคะแนนเสียงเลือกผู้สมัครที่ตนให้การสนับสนุน ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ให้ทุกประการ

จากการศึกษาวิจัยในเรื่องความสัมพันธ์ของหวัคคะแนนกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง พอสรุปผลของการศึกษาออกเป็น 3 ประการด้วยกัน ดังนี้

ประการแรก ที่มาของหวัคคะแนน พบว่า เกิดจากกระบวนการส่งข่าวสารของผู้สมัครที่ไม่สามารถส่งข่าวสารไปสู่ประชาชนได้โดยตรงอย่างทั่วถึง อันเนื่องมาจาก 1) ระยะเวลาในหาเสียงมีน้อย 2) ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง 3) เขตการเลือกตั้งกว้างและจำนวนประชากรมาก ดังนั้นผู้สมัครจึงต้องใช้บุคคลอื่นเพื่อช่วยในการส่งข่าวสารในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ข่าวสารไปสู่ประชาชนได้มากที่สุด บุคคลที่เข้ามาช่วยในการส่งข่าวสารแทนผู้สมัครนี้ เรียกว่า "หวัคคะแนน" สำหรับการเลือกหวัคคะแนนที่ใช้ในการส่งข่าวสารนั้น ผู้สมัครจะต้องพิจารณาถึงลักษณะและคุณสมบัติของหวัคคะแนนที่ดี จากการศึกษา พบว่า ลักษณะและคุณสมบัติหวัคคะแนนที่ดีจะต้องประกอบด้วย 1) ความมีชื่อเสียง 2) ตำแหน่งหน้าที่ 3) ความเชื่อถือได้ 4) ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม 5) มนุษย์สัมพันธ์ดี 6) ความสามารถในการพูด ซึ่งหากหวัคคะแนนมีคุณสมบัติและลักษณะดังกล่าวอยู่มาก ย่อมจะส่งผลให้ข่าวสารที่

ส่งออกไปทำให้ประชาชนมีความเชื่อถือในข่าวสารนั้นมากยิ่งขึ้น ในทางกลับกัน ถ้าผู้ที่มีลักษณะและคุณสมบัติหัวคะแนนที่ดีน้อย จะทำให้ความเชื่อถือของประชาชนที่มีต่อข่าวสารที่ส่งออกไปลดน้อยลงไปด้วยเช่นกัน

ประการที่สอง ความสัมพันธ์ของหัวคะแนนกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง พบว่า มีความสัมพันธ์แบบคู่อุปถัมภ์ - ผู้ใ้ต่อบุคคลที่ต่อกัน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลต่อกันมาก่อนการเลือกตั้ง และภายหลังการเลือกตั้งผ่านไปแล้วความสัมพันธ์ดังกล่าวก็ยังคงดำรงอยู่ต่อไป ในส่วนของความสัมพันธ์แบบคู่อุปถัมภ์ - ผู้ใ้ต่อบุคคลทั้งสอง พบว่า ส่วนใหญ่มีลักษณะผสมผสานกันระหว่าง "ปิยวาจา" "อติถจริยา" และ "สมานัตตา" เป็นเรื่องยึดเหนี่ยวในการสร้างความสัมพันธ์ ส่วน "ทาน" พบว่า ส่วนใหญ่แล้วไม่มีแต่อย่างใด

ประการที่สาม วิธีการที่หัวคะแนนใช้ พบว่า ส่วนใหญ่แล้วใช้ความเป็นผู้นำทางความคิดเห็นของตน และการให้ผลประโยชน์ตอบแทนแก่ประชาชน ส่วนผลประโยชน์ที่หัวคะแนนให้นั้นส่วนใหญ่ได้แก่การสร้างสาธารณะประโยชน์แก่ชุมชน ส่วนการซื้อเสียงโดยตรง พบว่า ไม่มีปรากฏแต่อย่างใด

การอภิปรายและแสดงความคิดเห็น

ในการศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างหัวคะแนนกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้วิจัยได้แยกประเด็นการศึกษาออกเป็น 3 ประเด็นด้วยกัน คือ

ประเด็นแรก พบว่า ที่มาของหัวคะแนนเกิดจากกระบวนการส่งข่าวสารของผู้สมัครที่ไม่สามารถส่งข่าวสารไปสู่ประชาชนได้โดยตรงอย่างทั่วถึง จึงต้องใช้บุคคลเข้ามาเป็นตัวแทนในการส่งข่าวสารแทนผู้สมัคร แต่ไม่ใช่ว่าการที่ผู้สมัครไม่สามารถส่งข่าวสารไปสู่ประชาชนได้โดยตรงเท่านั้นที่เป็นสาเหตุทำให้เกิดหัวคะแนนที่ผู้สมัครต้องใช้หัวคะแนนในการส่งข่าวสาร แต่อาจจะมียุปัจจัยอย่างอื่น ๆ ที่มีส่วนทำให้ผู้สมัครต้องใช้หัวคะแนน อย่างไรก็ตามจากการที่ผู้สมัครไม่สามารถส่งข่าวสารไปสู่ประชาชนได้โดยตรงนับเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งที่ทำให้เกิดหัวคะแนนขึ้นมา

ประเด็นที่สอง ความสัมพันธ์ระหว่างหัวคะแนนกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง พบว่า มีลักษณะเป็นคู่อุปถัมภ์ - ผู้ใ้ต่อบุคคลที่ต่อกัน จะเห็นได้ว่าลักษณะความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็น

ลักษณะที่มีอยู่ในสังคมไทย ซึ่งคนส่วนใหญ่ในสังคมมีความคิดความเชื่อและค่านิยมที่คล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะความเชื่อในทางพุทธศาสนา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดระบบอุปถัมภ์ขึ้นในสังคมไทย โดยที่ระบบดังกล่าวนี้จะเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและสภาพของสังคมที่มีความเจริญและขยายออกไป แต่อย่างไรก็ตามถ้าคนในสังคมส่วนใหญ่ยังมีความเชื่อและค่านิยมเหมือนเดิมแล้วระบบอุปถัมภ์ก็ยังคงดำรงอยู่ต่อไป และเมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ของหัวหน้าคณะกับผู้สมัครที่มีอยู่ต่อไปนั้น จะเห็นได้ว่าเป็นเพียงส่วนหนึ่งของความสัมพันธ์ที่มีอยู่ในสังคมไทยเรานั่นเอง

ประเด็นที่สาม วิธีการที่หัวหน้าคณะใช้ในการหาเสียง จากการศึกษาพบว่าหัวหน้าคณะนำใช้ความเป็นผู้นำทางความคิดเห็น และการให้ผลประโยชน์ตอบแทนในรูปการสร้างสาธารณะประโยชน์แก่ชุมชน ส่วนการแจกเงินหรือซื้อเสียงโดยตรงไม่พบแต่อย่างใด

การศึกษานี้เป็นผลจากการศึกษาเฉพาะจังหวัดหนึ่งของภาคใต้เท่านั้นที่หัวหน้าคณะนำใช้ความเป็นผู้นำทางความคิดเห็นเป็นสำคัญ ซึ่งเรื่องนี้ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า น่าจะเกิดจากสภาพสังคมและนิสัยของคนใต้ กล่าวคือคนใต้ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นคนที่รักศักดิ์ศรีของตน รักพวกพ้อง ชอบช่วยเหลือเกื้อกูลต่อกัน และประการสุดท้ายเป็นคนที่ชอบความเป็นนักร้องหรือลูกผู้ชาย และประกอบกับสภาพเศรษฐกิจของประชาชนคนไทยอยู่ในสภาพที่ไม่ค่อยอยากมากเกินไปพอกิน-พอใช้ จากลักษณะดังกล่าวทำให้หัวหน้าคณะส่วนใหญ่ใช้ความเป็นผู้นำทางความคิดเห็นของตนได้ผลมากกว่าการให้ผลประโยชน์ตอบแทน แต่ถ้ามีการให้ผลประโยชน์ตอบแทนแล้ว พบว่า ผลประโยชน์ที่หัวหน้าคณะให้ส่วนใหญ่แล้วไม่ได้ให้เฉพาะตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่งแต่จะให้แก่ชุมชนนั้น ๆ สำหรับการซื้อเสียงโดยตรง พบว่า ไม่มีและถ้ามีก็จะใช้ไม่ได้ผลเหมือนกับการใช้กับบางจังหวัดในภาคเหนือและอีสานซึ่งได้ผลมาก แต่มิได้หมายความว่าทางใต้ไม่มีการแจกเงิน แต่การแจกเงินในภาคใต้อาจจะมีในรูปแบบอื่น ๆ ตามความเหมาะสมแก่สภาพของคนและพื้นที่นั้น ๆ ก็เป็นไปได้เช่นเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างหัวหน้าคณะกับผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในระบบการเลือกตั้งของไทย ศึกษาเฉพาะกรณีเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการศึกษาถึงที่มาของหัวหน้าคณะ ความสัมพันธ์ระหว่างหัวหน้าคณะกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง และวิธีการที่หัวหน้าคณะใช้ในการหาเสียง ซึ่งเป็นการศึกษาถึงหัวหน้าคณะอย่าง

จริงจึงเป็นครั้งแรกตามที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้น จากการศึกษามาแล้วทั้งหมดผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะในการศึกษาถึงกระบวนการเลือกตั้งของไทย และเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการให้การเลือกตั้งของไทยเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม และสอดคล้องกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีองค์พระมหากษัตริย์เป็นประมุข ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอแนะโดยแยกเป็น 4 ฝ่าย ดังต่อไปนี้

1. **ฝ่ายนิติบัญญัติ** ในการเลือกตั้งนั้นจะต้องให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารของผู้สมัครให้ได้มากที่สุดเพื่อนำไปตัดสินใจในการลงคะแนนเสียง ซึ่งจากการศึกษาพบว่า มีข้อกฎหมายบางประการที่ทำให้ประชาชนและผู้สมัครไม่สามารถติดต่อสื่อข่าวสารโดยตรงอย่างทั่วถึง ผู้วิจัยจึงเสนอให้มีการแก้ไขกฎหมาย ดังนี้

1.1 จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จากกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521 มาตรา 90 ได้กำหนดจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยคำนวณจากจำนวนประชากร 150,000 คน ต่อผู้แทนราษฎรหนึ่งคน จะเห็นได้ว่าจำนวนประชากรต่อผู้แทนราษฎรมีจำนวนมากเกินไป จะทำให้ผู้สมัครไม่สามารถเข้าหาประชาชนได้อย่างทั่วถึง จึงเห็นสมควรลดจำนวนประชากรต่อผู้แทนราษฎรลงเป็น 100,000 คน ต่อผู้แทนหนึ่งราษฎรคนเพื่อจะทำให้ประชาชนและผู้สมัครมีความใกล้ชิดสนิทสนมกันยิ่งขึ้น ผู้สมัครก็จะสามารถรู้ปัญหาและความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

1.2 การแบ่งเขตเลือกตั้ง จากกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521 มาตรา 90 กำหนดให้จังหวัดที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่เกิน 3 คน ถึงจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง และถ้าจังหวัดใดมีสมาชิกสภาผู้แทนเกิน 3 คนให้แบ่งเขตเลือกตั้ง โดยให้เขตเลือกตั้งมีจำนวนผู้แทนเขตละ 3 คน แต่ถ้าผู้แทนราษฎรมีได้ไม่ครบเขตละ 3 คนให้แบ่งเขตเลือกตั้งที่มีผู้แทนราษฎรเขตละ 3 คน เสียก่อน แต่เขตที่เหลือต้องมีอย่างน้อย เขตละ 2 คน แต่จังหวัดใดมีผู้แทนราษฎรได้ 4 คน ให้แบ่งเป็น 2 เขตเลือกตั้ง ให้แต่ละเขตมีผู้แทนราษฎรเขตละ 2 คน จะเห็นได้ว่าจำนวนผู้แทนราษฎรแต่ละเขตหรือจังหวัดจะไม่เท่ากัน คือบางเขตหรือบางจังหวัดอาจจะมีผู้แทนได้ 1, 2 หรือ 3 คน ซึ่งทำให้เกิดการได้เปรียบเสียเปรียบของผู้สมัครและทำให้ผู้สมัครไม่สามารถเข้าถึงประชาชนได้ทั้งหมดทำให้เกิดช่องว่างขึ้น ซึ่งเป็นผลทำให้เกิดระบบหัวคะแนนที่นับวันได้หันมาตัวเองออกไปจนอาจจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบการเลือกตั้งของไทย ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนอให้แก้กฎหมายลดจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนจากเขตเลือกตั้งจะไม่เกิน 6 คน เป็นเขตเลือกตั้งละ 1 คน

1.3 ค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้ง เมื่อพิจารณาจากพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2522 พบว่า ได้กำหนดค่าใช้จ่ายในการหาเสียงได้ไม่เกินคนละ 350,000 บาท ซึ่งจากความเป็นจริงแล้วผู้สมัครแต่ละคนใช้เงินมากกว่าที่กำหนดไว้จากการศึกษา พบว่า ผู้ที่จะได้รับการเลือกตั้งจะต้องใช้เงินอยู่ระหว่าง 1 - 10 ล้านบาท ซึ่งเกินกว่ากฎหมายกำหนด ดังนั้นผู้วิจัยเห็นควรจะแก้กฎหมายกำหนดวงเงินในการใช้จ่ายในการหาเสียงให้ตรงกับสภาพความเป็นจริงทางเศรษฐกิจ

1.4 ขยายเวลาในการหาเสียงให้มากขึ้น กล่าวคือ จะต้องแก้กฎหมายรัฐธรรมนูญให้ขยายเวลาในการหาเสียงให้มากขึ้น โดยกำหนดให้มกราคมเลือกตั้งภาพหลังการสิ้นสุดสมาชิกภาพไม่ว่าในกรณีใด ๆ จะต้องให้มีการเลือกตั้งอย่างน้อยภายใน 120 วันเป็นอย่างช้า

2. ฝ่ายบริหาร ฝ่ายบริหารเป็นฝ่ายที่จะนำกฎหมายมาใช้บังคับและเป็นฝ่ายที่จะใช้นโยบายในการกำหนด วิธีการ แนวทางและการดำเนินการเลือกตั้ง ดังนั้นฝ่ายรัฐบาลจะต้องปฏิบัติในลักษณะ ดังนี้

2.1 รัฐบาลจะต้องปลูกฝัง เร่งเร้า และสร้างความสำนึกและรู้สึกทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้กับประชาชน โดยกระทำอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาไม่ใช่กระทำเฉพาะทำการเลือกตั้งเท่านั้น เพื่อให้ประชาชนเกิดความรู้ความเข้าใจและมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริง โดยรัฐจะต้องดำเนินการส่งเสริมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น เช่น สภาตำบล สุขาภิบาล เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัดและรูปการปกครองท้องถิ่นอื่น ๆ โดยเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนและการเข้าร่วมในฐานะผู้บริหารอย่างแท้จริงอีกด้วย

2.2 รัฐบาลจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด มีการตรวจสอบการดำเนินงาน เช่น กรณีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงิน รัฐบาลจะต้องดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงติดตามการใช้จ่ายเงินของผู้สมัครแต่ละคนอย่างใกล้ชิด ไม่ใช่จะเน้นในด้านการขอหลักฐานหรือจากการแจกแจงค่าใช้จ่ายของผู้สมัครเท่านั้น

2.3 รัฐบาลจะต้องร่วมมือกับประชาชนในการนำระบบคุณธรรม (merit system) แทนที่ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ (patronage and client model) ระบบคุณธรรมคือระบบที่ยึดความรู้ความสามารถเป็นหลัก ไม่ใช่ความสัมพันธ์ส่วนตัวในการดำเนินการ ความสัมพันธ์หรือการดำเนินการใดหรือการปฏิบัติงาน ซึ่งจากการศึกษาพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างหัวหน้าคณะกับผู้สมัครรับเลือกตั้งมีลักษณะแบบอุปถัมภ์ - ผู้ได้อุปถัมภ์ต่อกัน ระบบดังกล่าวมีอันตรายต่อกระบวนการเลือกตั้ง เพราะการอุปถัมภ์ต่อกันนั้นส่วนส่วนใหญ่

แล้วจะไม่คำนึงถึงความถูกต้องหรือหลักการเป็นหลักแต่จะใช้ความรู้สึกและความสัมพันธ์ของตนเป็นหลัก ดังนั้นจะต้องดำเนินการเปลี่ยนแปลงค่านิยมทัศนคติของประชาชนให้มาสู่ระบบคุณธรรมโดยเริ่มจากระบบราชการเป็นสำคัญ

2.4 ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครและพรรคการเมืองนั้น รัฐบาลจะต้องสนับสนุนในการหาเสียง โดยให้ผู้สมัครและพรรคการเมืองใช้สื่อสารมวลชนของรัฐบาลในการหาเสียงโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายและมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน

2.5 ถ้าเป็นไปได้รัฐบาลจะต้องให้เงินสนับสนุนแก่พรรคการเมืองอย่างเท่าเทียมกันทุกพรรค เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้ยากจนที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองคล้ายกันสามารถรวมตัวกันจัดตั้งพรรคการเมือง และมีโอกาสได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ ถ้าลงสมัครรับเลือกตั้ง และเนื่องจากปัจจุบันมีนักธุรกิจและนายทุนได้ลงทุนในการจัดตั้งพรรคการเมืองและทุ่มเงินในการหาเสียง เมื่อได้รับเลือกตั้งเข้ามานักธุรกิจและนายทุนดังกล่าวจะต้องถอนทุนคืนในรูปแบบต่าง ๆ กัน ดังนั้นเมื่อรัฐบาลให้เงินอุดหนุนอาจจะทำให้ลบล้างหรือก่อนคลายการที่จะเข้าไปถอนทุนคืนและจะตั้งเจตนาหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่

3. ฝ่ายพรรคการเมือง พรรคการเมืองเป็นหัวใจในการดำเนินการทางการเมืองตามกฎหมายพรรคการเมือง ดังนั้นพรรคการเมืองจึงมีบทบาทในการที่สร้างระบบการเลือกตั้งให้เป็นไปตามอุดมการณ์แห่งประชาธิปไตยอย่างแท้จริงดังนั้นพรรคการเมืองจะต้องดำเนินการ ดังนี้

3.1 พรรคการเมืองจะต้องขยายสาขาพรรค กล่าวคือพรรคการเมืองจะต้องมีสาขาพรรคให้ครอบคลุมทั้งตำบลหมู่บ้าน โดยแต่ละตำบลหมู่บ้านพรรคจะมีเจ้าหน้าที่ในการดำเนินงานทางการเมืองนั้น ทั้งนี้เพื่อที่จะลดบทบาทและความสำคัญของหัวหน้าพรรค กล่าวคือเจ้าหน้าที่หรือตัวแทนพรรคจะทำหน้าที่คล้ายกับหัวหน้าคณะของผู้สมัครของพรรค ซึ่งจากบทบาทดังกล่าวจะทำให้หัวหน้าคณะเข้ามาสู่กระบวนการเลือกตั้งอย่างมีระบบ และความสัมพันธ์ระหว่างหัวหน้าคณะกับผู้สมัครรับเลือกตั้งจะเป็นรูปแบบอย่างเป็นทางการ (formal form) มากกว่าความสัมพันธ์ส่วนตัว ซึ่งจะทำให้ระบบการเลือกตั้งมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.2 การคัดเลือกผู้สมัคร พรรคการเมืองจะต้องคัดเลือกผู้สมัครที่มาจากท้องถิ่นนั้นเป็นสำคัญกล่าวคือ ผู้สมัครของพรรคจะต้องผ่านการเลือกสรรจากองค์กรของพรรคในระดับล่างคือหมู่บ้าน ตำบล เพราะเมื่อผู้สมัครเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดประชาชนจะทำให้ทราบปัญหาและความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง และการรณรงค์หาเสียงก็ไม่ต้องใช้จ่ายหรือทุ่มเทกันอย่างมากมายเพราะประชาชนรู้จักกับผู้สมัครกันอยู่แล้ว

3.3 พรรคการเมืองจะต้องดำเนินการทางการเมืองเป็นไปตามอุดมการณ์ที่ไว้ไว้อย่างมีระเบียบวินัยและดำเนินการให้สอดคล้องกับความต้องการส่วนใหญ่ของประชาชนและร่วมมือกับรัฐบาลและประชาชนในการสร้างความสำนึกในระบอบประชาธิปไตยร่วมกัน

4. **ฝ่ายประชาชน** ประชาชนเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงในการเลือก ดังนั้นประชาชนจะต้องดำเนินการดังนี้

4.1 จะต้องเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอย่างสม่ำเสมอและร่วมในการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง เพื่อป้องกันผู้ที่ไม่มีความสนใจในสิทธิของเราและเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยอีกด้วย

4.2 ประชาชนจะต้องเฝ้าดูการดำเนินงานของพรรคการเมือง และสมาชิกสภาผู้แทนอย่างใกล้ชิดว่าเป็นไปในลักษณะอย่างไร เป็นไปตามนโยบายหรืออุดมการณ์อย่างไรหรือไม่

4.3 เนื่องจากมีการใช้จ่ายเงินในการซื้อเสียงกันมากในการเลือกตั้ง ดังนั้นประชาชนจะต้องไม่รับเงินจากการซื้อเสียง หรือการให้ผู้สมัครสร้างสาธารณะสมบัติให้กับชุมชนเพื่อแลกกับการลงคะแนนเสียง โดยให้คำถึงการรับเงินนั้นเป็นสิ่งไม่ดีและเหมือนกับการขายตนเองและประเทศชาติดังคำโฆษณาที่ว่า "การขายบัตรประชาชน เหมือนการขายตนเองให้กับผู้อื่น"

จากข้อเสนอแนะดังกล่าวมาแล้วนั้น จะเห็นได้ว่าเริ่มจากฝ่ายนิติบัญญัติในการออกกฎหมายจากนั้นรัฐบาลจะต้องดำเนินการเพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมาย โดยความร่วมมือของทางการเมืองและประชาชน เมื่อกระทำได้ดังที่กล่าวมาแล้วจะทำให้กระบวนการเลือกตั้งของไทยเราสามารถดำเนินการไปด้วยความเรียบร้อย และเป็นไปตามระบอบประชาธิปไตยที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพดังคำกล่าวที่ว่า "ระบอบประชาธิปไตยเป็นของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน"

ผู้วิจัยหวังว่า จากแนวทางในการศึกษาวิจัย การเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาคงจะเป็นประโยชน์บ้างในการศึกษาถึงกระบวนการเลือกตั้งของไทยและเป็นประโยชน์ต่อการวางมาตรการในการดำเนินการเลือกตั้งให้เป็นด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม อันนำไปสู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์ต่อไปไม่มากก็น้อย

ข้อสังเกต

จากสมมุติฐานที่ 1 ซึ่งศึกษาถึงที่มาของหวัคະແນ พบว่า การที่ผู้สมัครไม่สามารถส่งข่าวสารหรือกระจายข่าวสารไปสู่ประชาชนได้โดยตรงอย่างทั่วถึง จึงทำให้ต้องใช้บุคคลเข้ามาทำหน้าที่แทน จึงเกิดหวัคະແນขึ้นมาและมีบทบาทในการเลือกตั้งของไทยในปัจจุบันนี้ ซึ่งในที่นี้หมายถึงการที่ผู้สมัครไม่สามารถส่งข่าวสารไปสู่ประชาชนได้อย่างทั่วถึง ทำให้เกิดหวัคະແນขึ้นมา จึงมีข้อสังเกตว่าในทางกลับกันถ้าผู้สมัครสามารถส่งข่าวสารไปสู่ประชาชนได้อย่างทั่วถึงแล้ว หวัคະແນจะลดลงหรือไม่ ซึ่งในที่นี้ไม่ได้ศึกษาไว้ แต่จากที่ผู้วิจัยศึกษาพบว่า ถ้าข่าวสารส่งถึงประชาชนมากขึ้น ก็จะทำให้หวัคະແນลดบทบาทลงไป แต่ไม่หายไปจากการเลือกตั้ง หมายความว่า ยังมีตัวแปรอื่นนอกเหนือจากข่าวสารที่ประชาชนได้รับที่ได้เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของประชาชน ซึ่งปัจจัยดังกล่าวได้อธิบายไว้ในสมมุติฐานข้อที่ 2 เรื่องความสัมพันธ์ของหวัคະແນกับกับผู้สมัคร และสมมุติฐานข้อที่ 3 เรื่องวิธีการที่หวัคະແນใช้ในการหาเสียง เพราะฉะนั้นหมายความว่าถ้าปัจจัยที่ได้กล่าวไว้ในสมมุติฐานข้อที่ 2 และสมมุติฐานข้อที่ 3 ยังคงมีอยู่แล้วถึงแม้ว่าผู้สมัครสามารถส่งข่าวสารได้อย่างดีและทั่วถึงก็ตาม หวัคະແນก็จะยังคงมีอยู่ต่อไปเช่นกัน นอกจากนี้ยังมีข้อสังเกตที่ว่าในการเลือกตั้งในปัจจุบันนี้ พบว่า ยังมีหวัคະແນประเภทหนึ่งที่หาเสียงโดยไม่รับหรือไม่ใช้เงินจากผู้ใด แต่จะใช้เงินของตนเองในการหาเสียงช่วยเหลือผู้สมัคร ซึ่งหวัคະແນประเภทดังกล่าวนี้จะมีบทบาทอำนาจและอิทธิพลเพียงใดในการเลือกตั้งของไทย จึงเป็นเรื่องที่น่าจะศึกษาค้นคว้าต่อไป.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย